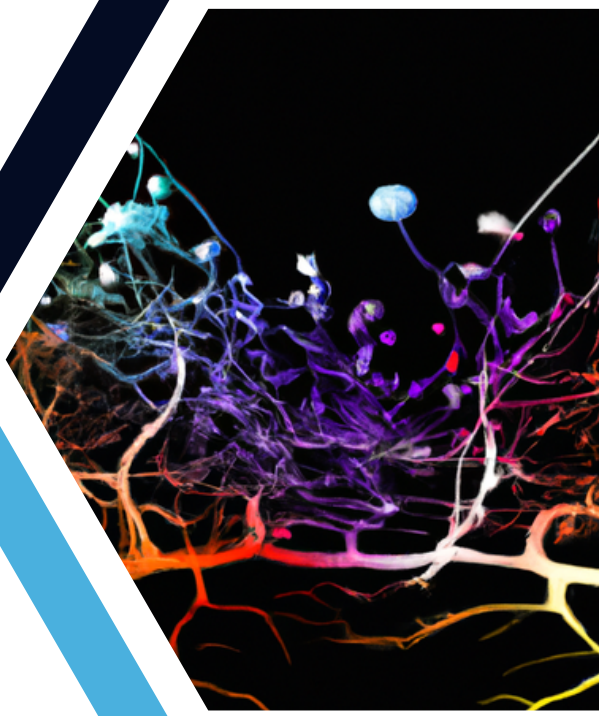

VESTERÅLEN

SLEKTS DATABASE

Et samarbeidsprosjekt mellom Andøy, Bø, Hadsel, Sortland og Øksnes kommune i Vesterålen

PROSJEKTBESKRIVELSE

- Historisk data
- Slektsforkning
- Brukervennlig

Vesterålens digitale Slektsdatabase

Prosjekteier: Vesterålen Kultursamarbeid (Bø, Øksnes, Sortland, Hadsel og Andøy kommune)

Innledning

Slekt og slekters gang er et tema som opptar mange i Vesterålen, og gjennom et stort arbeid og mye tid har det blitt laget bygdebøker i mange av Vesterålens kommuner. Bygdebøkene er laget basert på data strukturert i databasefiler, og Vesterålen kultursamarbeid ønsker nå å ta i bruk disse filene for å forbedre formidlingen av slektsinformasjon til befolkningen i Vesterålen.

Ved overgangen til en slags digital bygebok for Vesterålen vil informasjonen være lettere tilgjengelig, og samtidig bli mulig å ivareta og vedlikeholde for kommunene. All informasjonen ligger i dag i et gammelt databasesystem som få har kompetanse på, og derfor er det viktig for dette prosjektet å få dataene over i en moderne databaseløsning som det er enklere å finne kompetanse på.

I tillegg vil eksporten til moderne databaser åpne nye og spennende måter å nyttiggjøre seg av informasjonen bøkene er basert på. Det vil lette arbeidet med å bygge digitale tjenester og samtidig gjøre det lettere å legge til eller rette informasjon som ligger i dataene i dag. Brukervennlighet er et viktig punkt, og en ny webtjeneste vil kunne tilpasses slik at terskelen for å finne slektsinformasjon blir lav for de aller fleste. Målgruppen vår er hele befolkningen i Vesterålen, og den digitale kompetansen vil variere kraftig.

I dag inneholder datagrunnlaget ikke bare slektshistorie, men er også koblet opp mot gårdsnummer. Dette gir også nye muligheter, og da spesielt for digital formidling av slektsinformasjon. Man ser for seg at koblingen mellom slekt og gårdsnummer blant annet kan vise flyttemønster i Vesterålen slik at man kan følge sin slekt også geografisk. Gårdsnummer muliggjør også bruk av koordinater, som igjen gir en flott måte å koble på gamle bilder. Nye innovasjonsprosjekter som Gaia Vesterålen i regi av Museum Nord kan også benytte dataene i sine digitale fremstillinger av utviklingen i Vesterålen.

Dette er et omfattende utviklingsprosjekt, og det er et prosjekt man er avhengig av å dele inn i faser slik at man inkrementelt får realisert alle deler av prosjektet. Denne kravspesifikasjonen tar i stor grad høyde for hele utviklingsløpet til ferdig produkt, men krav beskrevet for de siste fasene av prosjektet må ses på som veiledende for hvor man ønsker å

gå med prosjektet og ikke som en endelig plan for utvikling. Det skjer mye i slike utviklingsprosjekter, og nye behov oppstår underveis både gjennom iterasjoner, bruk og testing som man ofte må ta med seg.

Interessenter og målgrupper

Som nevnt innledningsvis er målgruppen til prosjektet Vesterålens befolkning, og vi ønsker å tilby tjenester som alle kan nyttiggjøre seg av. Samtidig må det løftes frem noen spesifikke brukergrupper som vi ikke må glemme i utviklingsarbeidet. I skrivende stund har ikke prosjektet tatt noen samtaler med spesifikke brukergrupper angående behov eller tanker rundt en slik tjeneste. Derfor tas noen brukergrupper frem her som det anbefales å innhente behov fra.

Slektsgranskere (amatører)

Slektshistorie er en populær hobby for mange i Vesterålen, og flere kommuner har aktive historielag som hvert år jobber med å fortelle flere og flere av regionens fortellinger. Slike historikere og slektsgranskere har ofte mye erfaring med digitale tjenester (f.eks MyHeritage.com), og vil være en gruppe med klare behov og krav til en digital slektstjeneste.

Prosjektet tar sikte på å adressere den nåværende utfordringen knyttet til tilgjengeligheten av slektsinformasjon og lokalhistorie i Vesterålen. Regionens historie og kulturelle arv er rik, men denne arven er for tiden fragmentert og lagret i et gammelt og begrenset databasesystem. Målet er å transformere denne informasjonen til en moderne, brukervennlig digital plattform som er tilgjengelig for alle.

Målet er å lage en brukervennlig slektsdatabase for Vesterålen som gjør det mulig for alle innbyggere og interessenter til å søke og utforske slektsforbindelser og den historiske konteksten i regionen. Prosjektet vil også sikte mot å skape en teknisk løsning som kan overføres til andre som ønsker å opprette lignende arkiver.

Ansatte i publikumssenter

En av grunnene til at behovet for en digital slektsdatabase har oppstått er basert på de mange henvendelsene kommunene får om slektsinformasjon. Jevnlig ringes publikumssenteret om slike spørsmål, og oppslag i bygdebøker for å finne informasjon er en lite effektiv og uønsket arbeidsmetode. Samtidig vet de ansatte noe om hva som etterspørres, og kan være en god kilde for å identifisere behov mange vil ha til en slik tjeneste.
En annen rolle som kan tilfalle de samme ansatte er jobben med å legge inn nye oppføringer eller gjøre rettinger basert på informasjon fra publikum. Derfor er det viktig å ta med deres hensyn i utvikling av grensesnitt for dette.

Skoler

4.klassen i grunnskolen (finne informasjon om og presentere eigen familie for ein til to menneskealdrar sidan og fortelje om korleis levevis, levekår og kjønnsroller har endra seg.). Dette gjør at skoler potensielt er en viktig sluttbruker for en endelig tjeneste, og derfor er det

viktig å ha med seg også deres perspektiv inn i utviklingen. Skolene må ikke bare håndtere mange elever, men også informasjonssikkerheten knyttet til disse elevene. Dette vil eksempelvis stille krav til en eventuell påloggingsløsning.

Rammer og begrensninger

Prosjektet jobber innenfor noen gitte rammer som begrenser både omfanget av tjenestene og handlingsrommet til prosjektet.

Bruk av offentlig data

I arbeidet med slektsinformasjon som strekker fra 1600-tallet og frem til slutten av 1900-tallet møter prosjektet på en utfordring knyttet til alderen på informasjonen. Selv om man gjerne vil lage en tjeneste som strekker seg frem til siste generasjon er bruker av slik data regulert ved lov.

Personopplysningsloven definerer navn, fødselsdato, fødested og familieforhold som personopplysninger. I tillegg er det skjerpende regler hvis opplysningene omfatter

helseforhold, etnisk bakgrunn eller religiøs oppfatning. Loven er viktig begrensning for prosjektet og beskytter nålevende personer. Oppføringer av døde hvor dødsårsak er arvelig eller andre hensyn som peker til en levende person er kan heller ikke publiseres.

En god kilde for informasjon angående bruk av slektsdata er datatilsynet:
https://www.datatilsynet.no/Teknologi/Internett/Slektsgransking/

Utvikling av denne tjenesten må være i henhold til alle lover og regler for utvikling av offentlige tjenester basert på offentlig informasjon.

Teknologiske begrensninger

Som kravspesifikasjonen viser, så er prosjektet inndelt i flere faser. Første fase er en utforskende fase hvor man tester overføring av data til et nytt databaseprogram, og dernest ser på hvilke begrensninger som ligger i materialet og teknologien. Eksempelvis er det kanskje ønskelig med en import av data fra andre nettsider som kan være for arbeidskrevende på grunn av formatet på vår egen data. Slike begrensninger vil bli mer tydelige etter gjennomføring av fase 1 i prosjektet, og da vil dette punktet bli utbedret.

Prosjektets omfang

Prosjektet er begrenset til å gjelde data fra bygdebøkene til følgende kommuner: Sortland, Hadsel, Bø, Øksnes og Andøy.

Prosjektet skal etablere en regional tjeneste som først og fremst er myntet på befolkningen i Vesterålen. Samtidig vil utviklingen av plattformen skje på åpen kildekode, og vil dermed være åpen for andre å bruke. Dataene vil benytter oss av skal være merket med Creative Commons lisens med følgende standard:

- Navngivelse – en hver bruk av data fra plattformen skal henvise til kilden for data.
- Del på samme vilkår – En hver bruk av data fra plattformen må deles med samme lisens som brukes av vår løsning.
- Ikke-kommersiell – Det kan ikke utvikles tjenester på vår data som ska selges på et kommersielt marked.

Prosjektet deles inn i tre klare utviklingsfaser hvorav fase 1 og 2 er grunnlaget for søknad til Arkivspira:

1. Utforskende fase: Data importeres inn i en moderne database, og testes opp imot de kravene som stilles til funksjonalitet listet opp i fase 2 og 3. Dette involverer blant annet installering av søkemotor for å gjøre spørringer i datagrunnlaget.

2. Superbruker GUI: Utvikling av en robust søketjeneste som lar opplærte superbrukere søke opp informasjon i databasen for videreformidling til publikum.

3. Publikumstjeneste: Full realisering av prosjektet som en tjeneste direkte til publikum hvoralle kan gjøre sine spørringer og få ut den informasjonen de ønsker.

Fase 1: Utforskende fase

Basert på testdata fra Johan Borgås (eier av databasene) skal data forsøkes implementert i et nytt databasesystem. Målet er å gjenskape relasjonene fra den gamle databasen basert på dokumentasjon overlevert til Kultursamarbeidet.
Gitt at denne gjenskapelsen er vellykket skal det gjøres testing og vurdering opp imot de kravene som er listet i fase 2 og 3. Eventuelle begrensninger skal dokumenteres og legges ved kravspesifikasjonen.
Testing av data innebefatter installasjon av en søkemotor for testing av spørringer i databasen. Søkemotoren skal kunne hente ut fasetterte og filtrerte resultater. Eksempel på spørringer som det skal leveres resultat på er:

- Slektsrelasjoner: Basert på et familienavn skal man kunne hente opp alle slektsrelasjoner som ligger i databasen.
- Slekt + Tidsspenn: Det skal være mulig å tidsbegrense slektsrelasjonen. Eksempelvis gi et resultat for familien ”Hanssen” fra 1750-1800.
- Slekt + Gård/ Gård + Slekt: Resultater skal kunne vise hvilke(n) gård(er) en slekt bosatte seg på. Det skal også være mulig å hente ut resultat for gården, og vise hvilke slekter som har bodd på gården gjennom tiden.
- Gård + Slekt + Tid: Det skal være mulig å hente ut resultat på hvilken familie som har bodd på en spesifikk gård til en spesifikk tid.

Fase 2: Superbruker GUI

I fase 2 av prosjektet skal det etableres en robust tjeneste for bruk av superbrukere. Dette er en tjeneste som skal fungere med hjelp av dokumentasjon på hvordan løsningen fungere, og

skal beskrive hvordan en superbruker kan gjøre spørringer til database med hjelp av en søkemotor. Det grafiske grensesnittet skal ikke tillegges stor vekt, men inneholde de funksjonene som trengs:

- Søkemotor med et grafisk grensesnitt
- Eksport av data til andre formater: word, pdf, GEDCOM
- Utskrift av søkeresultat
- Skjema for å legge til nye oppføringer i databasen eller for å gjøre rettinger.

Søkeresultatene må bearbeides slik at de et lett forståelige for de som mottar den. Når en superbruker henter ut data er dette for å videreformidle den til de som etterspør denne. Søkeresultatet må derfor fremstå godt strukturert og forståelig for mottakere.

Fase 3: Publikumstjeneste

I tredje fase av prosjektet skal tjenesten være godt testet gjennom foregående faser, og tjenesten skal nå designes og utvikles til bruk som en åpen webtjeneste. Dette er en omfattende fase som tar tjenesten fra prototype til fullskala, og krav til tilgjengelighet og brukervennlighet blir desto mer sentrale.

Tredje fase vil være neste prosjektperiode hvor prosjektet følger en egen prosjektplan som tar for seg:

- Tjenesteutvikling
- Opplasting av bilder
- Geotagging av bilder og data
- Andre tjenester som oppdages under testing i fase 1 og 2
- Design og interaksjonsdesign
- Basert på krav og behov identifisert i fase 1 og 2
- Design for søkeresultat
- Resultat formidlet som slektstre
- Resultat formidlet i kart
- Resultat som opplisting
- Eksport av resultater
- Som i fase 2: pdf, excel, word, gedcom
- Informasjonsside om prosjektet og brukerdokumentasjon
- Tilpasning til andre enheter enn pc: smarttelefon og nettbrett. Ikke nødvendigvis som applikasjon, men i nettleser
- Pålogging er en opsjon som kan vurderes ut ifra behov og pris. Drift av brukerdatabaser kan være kostbart, og forvaltning av brukerdata legger også ekstra ansvar på driftsorganisasjonen
- Modell for drift av tjenesten

Resultatmål

Gjennom en åpen digital slektsdatabase gjøres slektsinformasjonen i Vesterålen lettere tilgjengelig for befolkningen. Dette vil forbedre tilgangen til lokalhistorisk og slektsinformasjon. Resultatet og gevinsten av prosjektet inkluderer en digital plattform som

gjør det enklere for innbyggerne i Vesterålen å utforske sin slektsbakgrunn og lokalhistorie. Denne plattformen vil også muliggjøre vedlikehold og oppdatering av dataene, som i dag er lagret i et gammelt databasesystem med begrenset tilgang.

Det innovative aspektet av prosjektet ligger i overgangen fra tradisjonelle bygdebøker til en moderne digital plattform. Dette gjør informasjonen mer tilgjengelig og muliggjør nye måter å utforske og presentere slektsinformasjon på, inkludert bruk av geografiske data og gamle bilder. Prosjektet tar også sikte på å oppfylle tilgjengelighetsstandarder og brukervennlighet, noe som kan være nyskapende innenfor denne typen tjenester.

En digital slektsdatabase med overføringsverdi

Prosjektet har potensial til å ha overføringsverdi til lignende arkivprosjekter som involverer digitalisering og tilgjengeliggjøring av historisk data og slektsinformasjon. Metodene og løsningene som utvikles for Vesterålen kan være relevante for andre regioner eller samfunn som ønsker å gjøre lignende arbeid. Dette kan inkludere bruk av moderne databaseløsninger, tilgjengelighetsstandarder og digital formidling av historisk informasjon. Dette prosjektet representerer en betydelig mulighet til å forbedre tilgjengeligheten og bevaringen av Vesterålens kulturarv. Den digitale plattformen som utvikles vil tjene som et verdifullt verktøy for innbyggere og forskere, samtidig som den setter en standard for lignende prosjekter nasjonalt. Med støtte fra Arkivverket og gjennom et solid samarbeid mellom Vesterålens kommuner, Museum Nord og Gaia Vesterålen, er vi klare til å skape en varig arv for kommende generasjoner.

Regionalt og tverrsektorielt samarbeid

Prosjekteieren er Vesterålen Kultursamarbeid, som involverer flere kommuner: Bø, Øksnes, Sortland, Hadsel, og Andøy. Dette indikerer et samarbeidstiltak mellom flere kommuner for å gjennomføre prosjektet. Samarbeidet gir mulighet for å involvere fagmiljøer på tvers av kommuner, ressursdeling, kompetanseutveksling og delt ansvar for prosjektets gjennomføring. Det gir også en bredere basis for å oppnå prosjektmålene og for å kunne betjene hele Vesterålen-regionen. Det er også nevnt at prosjektet er behandlet politisk i hver av de deltakende kommunene, noe som viser at samarbeidet involverer politisk støtte og forpliktelse.

Prosjektet tar sikte på å digitalisere og tilgjengeliggjøre Vesterålens rike slekts- og lokalhistorie gjennom en moderne, brukervennlig plattform. Dette initiativet er et svar på den nåværende utfordringen knyttet til fragmentert informasjon lagret i gamle databasesystemer og bygdebøker.

Nytteverdi og Gevinster: Denne digitale plattformen vil radikalt forbedre tilgjengeligheten til lokalhistorisk og slektsinformasjon i Vesterålen. Resultatet av prosjektet vil være en brukervennlig nettside og applikasjon som gjør det mulig for innbyggerne å utforske sin slektsbakgrunn og lokalhistorie. Ved å gjøre denne informasjonen tilgjengelig elektronisk, vil prosjektet bidra til å bevare og spre Vesterålens kulturarv til kommende generasjoner.

Innovativ tilnærming: Prosjektets innovasjon ligger i overgangen fra tradisjonelle bygdebøker til en moderne digital plattform. Ved å inkludere geografiske data, bilder og tilgjengelighetsstandarder, tar prosjektet en nyskapende tilnærming til presentasjon og utforskning av slektsinformasjon. Denne tilnærmingen gir rom for nye måter å forstå og engasjere seg med lokalhistorien på.

Overføringsverdi til arkivfeltet: Prosjektet har betydelig overføringsverdi til andre arkivprosjekter som involverer digitalisering og tilgjengeliggjøring av historisk og slektsinformasjon. Metodene, løsningene og erfaringene som samles inn i løpet av prosjektet, vil være verdifulle for andre samfunn og regioner som ønsker å gjøre lignende arbeid. Dette kan inkludere implementering av moderne databaseløsninger, tilgjengelighetsstandarder og digital formidling av historisk informasjon.

Samarbeidstiltak: Prosjekteieren, Vesterålen Kultursamarbeid, har etablert et samarbeid mellom flere kommuner, inkludert Bø, Øksnes, Sortland, Hadsel og Andøy. Dette samarbeidet muliggjør ressursdeling, kompetanseutveksling og felles ansvar for prosjektets gjennomføring. Politisk støtte og forpliktelse fra hver deltakende kommune understreker betydningen av dette samarbeidet.

Konklusjon: Dette prosjektet representerer en betydelig mulighet til å forbedre tilgjengeligheten og bevaringen av Vesterålens kulturarv. Den digitale plattformen som utvikles vil tjene som et verdifullt verktøy for innbyggere og forskere, samtidig som den setter en standard for lignende prosjekter nasjonalt. Med støtte fra Arkivverket og gjennom et solid samarbeid mellom Vesterålens kommuner, er vi klare til å realisere dette spennende prosjektet og skape en varig arv for kommende generasjoner.